

İSKOÇ ULUSAL PARTİSİ: İKTİDARA TAŞIYAN DÖNÜŞÜM*

Arş. Gör. Orkun Sürücüoğlu

Manisa Celal Bayar Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Öz

2014 yılının Eylül ayında İskoçya’da düzenlenen bağımsızlık referandumu uluslararası toplumun dikkatinin Birleşik Krallık’a çevrilmesine yol açmıştır. Olası bir bağımsızlığın hem Avrupa’daki diğer özerk bölgelere örnek olabileceği hem de Birleşik Krallık’ın uluslararası alandaki statüsüne zarar verebileceği ileri sürülmüştür. Her ne kadar referandumda “Hayır” oyları çoğunluğu elde etse de, bağımsızlık yanlılarının oranının bu denli yüksek olması beklenmemiştir. Gerek referandumun düzenlenmesinde gerekse de bağımsızlığa desteğin yeterince olmasa da beklenenden yüksek olmasında en büyük etken İskoç Ulusal Partisi’nin (SNP) bu yöndeki çabaları olmuştur. 1934’te kurulan parti aslında uzun yıllar boyunca seçimlerde başarısız sonuçlar almıştır. 2007 yılında İskoçya’daki seçimlerde azınlık hükümeti kuran parti, 2011 seçimlerinde ise tek başına iktidar olmayı başarmıştır. Bu makale, temel olarak partinin kuruluşundan bu yana geçirdiği dönüşümü, bu dönüşümün sebeplerini ve bunun oy oranlarına etkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu noktada, partideki sosyal demokrat dönüşüme paralel olarak halkın temel sorunlarını çözmeye yönelik politikalar geliştirmenin SNP’yi iktidara taşıdığı ileri sürülmektedir. Bunun yanında, iktidardayken partinin milli bilinci uyandırma yönündeki çalışmaları irdelenecek, referandum sürecindeki karşılıklı savlar ele alınarak “Hayır” oylarının çoğunlukta olmasının sebepleri araştırılacak ve partinin geleceğine ilişkin çıkarımlarda bulunulacaktır.

Anahtar Sözcükler: İskoçya Ulusal Partisi, Milliyetçilik, Birleşik Krallık, İskoç Bağımsızlık Referandumu, Etnik-Sivil Milliyetçilik

The Scottish National Party: The Transformation Leading to Power

Abstract

The independence referendum that took place in Scotland in September 2014 directed international community’s attention to the United Kingdom. It was alleged that a probable independence could both be a model to the other autonomous regions in Europe and also damage the status of the United Kingdom in the international arena. Although the “No” votes had the majority in the referendum, it was not expected that the ratio of the supporters of independence would be that high. The efforts of the Scottish National Party (SNP) in this direction were the most essential factor for both the organization of this referendum and also support, if not sufficient, which proved to be higher than expected. The party founded in 1934 had actually received unsuccessful results in elections for long years. The party, which formed a minority government in Scottish elections in 2007, succeeded to come to power alone in the elections of 2011. This article mainly aims to reveal the transformation of the party since its foundation, the causes for this transformation and its effects on vote rates. At this point, it is argued that developing policies in order to solve main problems of the people that runs parallel with the social democratic transformation of the party helped the SNP to come to power. In addition, the efforts of the party while in power for awakening the national consciousness will be scrutinized. The reasons for the “No” votes having the majority will be explored by examining the opposing arguments in the referendum process and also inferences will be made regarding the party’s future.

Keywords: Scottish National Party, Nationalism, The United Kingdom, Scottish Independence Referendum, Ethnic-civic Nationalism

---

* Makale geliş tarihi: 12.08.2015
Makale kabul tarihi: 02.05.2016

İskoç Ulusal Partisi: İktidara Taşıyan Dönüşüm¹

Giriş

18 Eylül 2014'te düzenlenen ve İskoçya'nın bağımsız bir devlet mi olacağı, yoksa Birleşik Krallık'ın bir unsuru olarak mı mevcudiyetini sürdüreceğinin karara bağlandığı referandum dikkatlerin İskoçya'ya çevrilmesine yol açtı. Olası bir bağımsızlık durumu hem ayrılıkçı etnik gruplar barındıran kimi Avrupa Birliği ülkeleri hem de Birleşik Krallık'ın küresel sistemdeki yeri açısından önemli etkiler yaratabilirdi. Referandum tarihi yaklaşırken yapılan anketlerde oyların birbirine yakın seyrettiğine yönelik sonuçlar da, üç yüz yıldan bu yana hedeflerine hiç bu kadar yaklaşmamış olan İskoç milliyetçilerini heyecanlandırmaktaydı.

Aslında İskoçya fetih yoluyla değil, kendi isteği ile Birleşik Krallık bünyesine dâhil olmuştur. Birleşik Krallık içindeki mevcudiyeti 17. yüzyılda başlayıp 18. yüzyılda devam eden gelişmelere bağlı olan İskoçya'nın, bağımsızlığından vazgeçmesinde dönemin kötü ekonomik koşullarının önemli etkisi bulunmaktadır.² 1707 yılında İskoç ve İngiliz parlamentolarının çıkardıkları “Birleşme Yasası” ile İskoç Parlamentosu feshedilmiş ve karşılığında Avam Kamarası'nda 45 sandalyeye, Lordlar Kamarası'nda ise 14 İskoç lorduna yer ayrılmıştır. Her ne kadar İskoçlar yeni dönemde İngilizlere vergi ödemek yükümlülüğünde olsalar da kendi kilise, hukuk ve eğitim sistemlerine sahip olmayı sürdürmüşlerdir (Flamini, 2013: 61). Bağlı bulunan

¹ Bu makale Brexit referandumundan önce kaleme alınmıştır.

² 1603 yılında Tudor hanedanından olan İngiltere ve İrlanda Kraliçesi I. Elizabeth ardında hiçbir mirasçı bırakmadan yaşamını yitirmiştir. Bunun üzerine I. Elizabeth'in kuzeni ve aynı zamanda İskoçya kralı olan Stuart hanedanından VI. James, İngiltere ve İrlanda Kralı I. James adıyla tahta çıkmıştır. Öte yandan “Taçların Birleşmesi” (*Union of the Crowns*) adıyla anılan bu olay her ne kadar bu ülkelerdeki kral unvanını aynı şahısta buluştursa da İngiltere ve İskoçya'nın birleşmesi anlamına gelmemiştir. İki ülke de eskiden olduğu gibi farklı parlamentolara ve yasalara sahip olmayı sürdürmüştür. Artık İngiltere ve İrlanda Kralı I. James olarak anılan kral, her ne kadar birleşme istese de özellikle Westminster'da bu konuda ayak direyenlerin olması nedeniyle amacına ulaşamamıştır (Birleşik Krallık Parlamentosu, 2012). Kralın bu isteği ancak 1707 yılında İskoç ve İngiliz parlamentolarının çıkardıkları “Birleşme Yasası” sonucunda gerçekleşmiştir. Nitekim o dönem tahtta olan Kraliçe Anne de, Büyük Britanya Kraliçesi olarak anılmaya başlamıştır.

devletin organları artık İskoçya sınırları içerisinde bulunmadığından modern anlamda milli bir kimlik oluşturmak zorlaşmış, ancak İskoçya'nın hukuk, din ve eğitim alanlarındaki özerkliği aktif bir sivil toplum ağının oluşmasında ve politik birlikten bağımsız olarak İskoç kimliğinin devamında etkili olmuştur (Kearton, 2005: 28).

İskoçya'da yerel yönetimlere verilen yetkilerin artırılmasından bağımsızlığa uzanan yelpazedeki talepler bu süreçte devam etmiş ve 1999 yılındaki "yetki devri" (*devolution*) hem özel olarak İskoç Ulusal Partisi'ni (*Scottish National Party-SNP*) hem de genel itibarıyla İskoç milliyetçilerini tatmin etmemiştir. Bu tarihten sonra yapılan İskoç Parlamento seçimlerinde de SNP'nin oyları artış göstermiş ve parti 2007 yılında bir azınlık hükümeti kurarak iktidara gelmiştir. 2011 seçimlerinde SNP'nin oylarını artırarak tek başına iktidar olması ise Birleşik Krallık hükümetini bağımsızlık referandumu taleplerinin kabulüne zorlamıştır. Her ne kadar referandumdan birliğin devamı yönünde karar çıksa da gerek bağımsızlığı tercih edenlerin oylarının beklenenden yüksek olması gerekse de Birleşik Krallık'taki önemli parti liderlerinin referandumdan önce red oyu çıkması durumunda İskoç Parlamentosu'nun yetkilerinin artırılacağına dair vaadi Birleşik Krallık siyasetindeki değişimin işaretini vermiştir.

Bu makalede 1934 yılında kurulan ve o tarihten bu yana İskoç milliyetçiliğinin siyasi arenadaki ana temsilcisi olan SNP odak noktası yapılmış, partinin yıllar içinde geçirdiği dönüşüm ve bunun oy oranlarına olan etkisi incelenmiştir. Ayrıca bu parti merkeze alınarak genel anlamıyla İskoç milliyetçiliği de irdelenmiştir. Bu noktada, partinin 1970'li yıllarda geçirdiği ideolojik dönüşüm ve başlıca politika değişikliklerinin nedenleri ile bunun oy oranlarına olan yansımaları ortaya konulmuştur.

Çalışmanın devamında, 1999'dan sonra SNP'nin sürekli artan oylarından ve onu 2007'de iktidara taşıyan faktörlerden bahsedildikten sonra, partinin iktidarda karşılaştığı zorluklar ve bunlarla başa çıkma yöntemleri anlatılmıştır. Ayrıca partinin milli kimliği canlandırmak adına iktidarı süresince izlediği stratejiye ve halkı bağımsızlığın gerekliliğine ikna etmek için kullandığı söylemlere de yer verilmiştir. Son bölümde referandum süreci incelenirken ise karşıt tarafların savları irdelenmiş ve sonucun SNP'nin geleceğine dair olası etkileri değerlendirilmiştir.

1. İskoç Ulusal Partisi Çatısı Altında Birleşme ve İlk Dönem

İskoçya her ne kadar 1707'den sonra kilise, hukuk ve eğitim alanlarında belirli bir özerliğe sahip olmuşsa da yetki devri veya bağımsızlık tartışmaları

hiçbir zaman tam olarak sonlanmamıştır. İskoçya, Birleşik Krallık hükümetinde de görev alan İskoçya Devlet Sekreteri tarafından temsil edilmiş, ancak 1746'da bu makam kaldırılmıştır. Bu tarihten itibaren de parlamentoda ve hükümette İskoçya'yı temsil görevi Hanedan Vekili tarafından yürütülmeye başlamıştır. Öte yandan, bürokrasinin yetersiz kalışı ve İrlanda'da yerinden yönetim amacıyla canlanan milliyetçilik ateşinin İskoçya'yı da etkisi altına alması, İrlanda'dakine benzer taleplerin dile getirilmesine yol açmıştır. Artan baskıyı hafifletmek amacıyla Birleşik Krallık hükümeti 1885 yılında İskoçya Sekreterliği'ni kurmuştur (Loughlin, 2011: 38-39).

20. yüzyıla gelindiğinde İskoçya'da ekonomik durum iyiye gidiyor olsa da, Birleşik Krallık genelinde yaşanan olumlu ekonomik performans seviyesine ulaşamamış ve bu durum da bölgeler arası eşitsizliğin giderilmesini engellemiştir. Birleşik Krallık hükümeti bu durumun milliyetçi bir kalkışmaya yol açmasını önlemek adına çeşitli adımlar atmıştır. Öncelikle, İskoçya'yı temsil eden İskoçya Sekreterliği 1926 yılında kabinede kalıcı bir koltuk da sağlayan İskoçya Devlet Sekreterliği adıyla yeni bir yapılanmaya gitmiştir. Bunun yanında, Sekreterlik bünyesinde görev yapan İskoç Ofisi de Londra'dan Edinburgh'a taşınmıştır. Böylelikle idari yapılanmada önemli bir değişikliğe gidilmeden sorunların çözülmesine çalışılmıştır. Ancak, bu değişiklik İskoç milliyetçilerini ve yerinden yönetim isteyenleri tatmin etmemiştir (Finlay, 2004: 165-167).

Çalışmanın odak noktasında bulunan SNP'nin kuruluşunda 1920'ler İskoçya'sında yerinden yönetim isteyen kurumlar önemli rol oynamıştır. 1921 yılında kurulan İskoçların Ulusal Birliği (*The Scots National League*) ve 1927 yılında kurulan Glasgow Üniversitesi İskoç Ulusal Derneği (*The Glasgow University Scottish Nationalist Association*), 1928 yılında İskoç Ulusal Hareketi ile birleşmiş ve İskoçya'nın Ulusal Partisi (*The National Party of Scotland*) adında bir siyasi parti kurmuşlardır. 1934 yılında ise bu parti ile İskoç Partisi, 'İskoç Ulusal Partisi' adı altında birleşmişlerdir (SNP, 2011).

İskoç Ulusal Partisi ilk kurulduğunda milliyetçilik vurgusu yapılırken, üyeler uzun bir dönem boyunca kendilerini ifade ederken sol veya sağ herhangi bir görüşe sahip olmadıklarını ve İskoçya'yı ön plana alan politikalar güttüklerini belirtmişlerdir. Partideki bir grup, İskoçların kendi kendini yönetme hakkının vurgulanması dışındaki konularda detaylı içeriklere sahip politikalar belirlemenin partinin asıl amacından sapmasına neden olabileceğini iddia etmiştir (Brand, 1990: 25-28). Kaldı ki, partinin İskoçya'nın Ulusal Partisi'nden gelen kısmı ortanın soluna daha yakın gözüktürken, İskoç Partisi'nden gelen kısım daha sağ bir siyasi görüşe sahiptir (Lynch, 2009: 625). Finlay (2004: 113), parti disiplini konusunda da sorunlar yaşandığını iddia etmektedir. Örneğin, bazı üyeler diğer partilere de üye olmayı sürdürmüşlerdir. Bunun yanında, kimi üyeler seçimleri odak alırken, diğerleri ise partinin daha

ziyade bir baskı grubu gibi işlev görmesine neden olacak stratejiler önermişlerdir. Ayrıca parti içinde özerklikten bağımsızlığa kadar uzanan bir yelpazede İskoçya'da yerinden yönetime dair farklı görüşler mevcuttur. Dolayısıyla SNP'nin ilk dönemde takındığı siyasi tavırda bu koşulların önemli bir etkisi söz konusudur.

SNP'nin geçirdiği değişim ve dönüşümlere dair çalışmasında Peter Lynch (2009: 626-627), partinin 1930'lardan 1960'lara kadar uzanan süreçte kendisini ılımlı bir merkez parti olarak sunduğunu ve sınıf çatışmalarından uzakta durmaya çalıştığını belirtmektedir. Ancak İkinci Dünya Savaşı'nın ardından partide kurumsallaşma açısından önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bu gelişmeler partinin yapısı, partiye üyelik sistemi ve daha çok içeriğe sahip parti politikaları oluşturma gibi konuları içermiştir. Gerek toprakların dağıtımı gerekse de endüstri sektöründeki bölgesel ve yerel mekanizmaların daha iyi işletilmesi için adem-i merkezi politikaların desteklenmesi partinin programlarında yer bulmaya başlamıştır. Öte yandan, karar alma mekanizmalarındaki bu adem-i merkeziyetçi tutum, İskoçya içerisinde bir güç dağıtımından ziyade Birleşik Krallık'tan İskoçya'ya yetkilerin dağıtılması biçiminde kurgulanmıştır. Ayrıca servetin yeniden dağıtımı veya benzeri 'sol' bir söylem kesinlikle benimsenmemiştir. Bu noktada şunu belirtmekte fayda bulunmaktadır ki, Birleşik Krallık'ın iki partili sistemi zaten SNP'ye politikalar oluşturmak için pek fazla alan bırakmamıştır.

2. Dönüşüm ve İktidara Yükseliş

Parti, 1960'lardan itibaren ve özellikle 1970'lerde somutlaşacak şekilde sosyal demokrat bir dönüşüm geçirmeye başlamıştır. Bunun çeşitli nedenleri mevcuttur. İlk olarak SNP ortanın solu diye tarif edebileceğimiz kesimden artan oranlarda üye almaya başlamıştır (Lynch, 2009: 627). Öte yandan, Brand (1990: 31-33), partide bir kuşak değişiminin de yaşandığına dikkat çekmektedir. Eski üyeler yıllar süren çabalara rağmen partinin istenilen seviyeye gelmemesi nedeniyle yorgun düşmüş ve umutsuzluğa kapılmışlardır. Genç kuşak ise hem umutlu hem de parti politikalarının çeşitlenmesi anlamında daha geniş bir vizyona sahip olarak siyaset sahnesine çıkmıştır. Bu genç kuşak özellikle 1980'lerde Birleşik Krallık genelinde Muhafazakârlar ile İşçi Partisi arasında artan ideolojik farklılıkların da etkisiyle daha somut sorunlara odaklanmıştır. İskoçya'nın özellikle işsizlikle boğuşan bir ülke olduğu düşünüldüğünde partinin direksiyonunun sola kırılması şaşırtıcı değildir.

1950'lerin sonlarından itibaren İskoçya'daki seçimlerde İşçi Partisi ile Muhafazakâr Parti arasındaki rekabet İşçi Partisi lehine değişmeye başlamıştır. Bu nedenle kendi içindeki, sola doğru ağırlığını veren ideolojik tercihe paralel olarak SNP de kendisine rakip olarak İşçi Partisi'ni görmüştür. Her ne kadar

kimileri partinin Muhafazakâr Parti'ye artık oy vermeyen kitleleri safına çekmek için sağ bir ideoloji benimsemesi gerektiğini iddia etse de, hem İşçi Partisi'nin baskın rolü hem de özerlik istemeyen Muhafazakârların kayda değer düşüşü bu görüşün etkisini azaltmıştır. Yine bu dönemde parti bünyesinde daha çeşitli konularda ve detaylı içeriklere sahip politikalar hakkında yoğun tartışmalar yaşanır olmuş; bunları halka anlatmak için kullanılacak yolların üzerinde durulmuştur. 1964 yılında “*SNP & You*” adıyla parti politikaları broşür haline getirilmiş ve dağıtmaya başlanmıştır. Politikalar milliyetçilikten ziyade demokrasi ve katılıma vurgu yapmış; istihdam yaratma ve ekonomik kalkınma için çeşitli sektörlerle devlet müdahalesi, kooperatif ve kredi birlikleri için teşvik, toplu konut için devlet desteği, emekli maaşlarının uygun bir düzeye çekilmesi, asgari ücret düzenlemesi ve gelişmiş sağlık hizmetleri gibi vaatler içermiştir. Parti, bağımsız bir İskoçya'nın nasıl bir ülke olacağını daha somut bir şekilde betimlemeye çalışmıştır (Lynch, 2009: 628-629). Bunların yanında, SNP ayrıca nükleer silahlara karşı oluşu, apartheid rejiminin karşısında aldığı tutum ve Nikaragua'ya destek olmak gibi çıkışlarıyla da “sol” bir parti olmaya doğru adımlar attığını göstermiştir (Brand, 1990: 24).

İskoç seçmenin İşçi Partisi ve Muhafazakâr Parti'ye olan güveninin sarsılmasında ve böylelikle SNP'ye yönelmesinde İskoçya'nın içinde bulunduğu ekonomik durumun önemli bir etkisi söz konusudur. İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde her ne kadar Birleşik Krallık halkı milliyetçilikten ziyade ekonomik konuları ön plana alsada, İskoçya'da ekonomik gelişim beklenilenin altında kalmıştır. Ayrıca bu iki büyük partinin İskoçya'daki yapılanması yeni üye ve fikirlerin dinamizm katmasına da pek olanak tanımamıştır. Nitekim SNP, 1966'daki genel seçimlerde %5 oy alarak tarihinin en yüksek oy düzeyine ulaşmıştır (Finlay, 2004: 319-321). Birleşik Krallık genelinde yaşanan ekonomik kriz, 1970'lerdeki seçimlerde iki ana partinin oylarının düşüp Liberal Parti'nin üçüncü alternatif olarak öne çıkmasına neden olmuştur. Ancak İskoçya özelinde ise seçmenler tarafından SNP üçüncü alternatif olarak algılanmış ve bu durum oy oranlarına da yansımıştır (Finlay, 2004: 328). Benzer şekilde, SNP'yi inceleyen çalışmada Richard Mansbach da (1973: 187-189), her ne kadar İskoçya özelinde yapılan çalışmalarda sadece Glasgow şehri merkezli inceleme yapıp bölgesel ve kültürel farklılıkların göz ardı edildiğinden yakınsa da, yaşanan ekonomik krizin şehirlerde yaşayan seçmeni SNP'ye yönelttiğine dikkati çekmiştir. Böylelikle daha öncesinde çoğunlukla kırsal kesimden oy alan SNP, ekonomik sorunlardan dolayı şehirli seçmenlerde ve özellikle de işçi sınıfında oluşan tepki oylarını bünyesinde toplamaya başlamıştır.

Bu gelişmelerin sonucunda özellikle 1970'li yıllarda SNP'nin oyunu belirgin bir biçimde artırdığı gözlemlenmektedir. Bu durumdan İşçi Partisi de etkilenmiş ve artık yetki devrine daha sıcak bakmaya başlamıştır. Nihayetinde

Birleşik Krallık Başbakanı ve aynı zamanda bir İşçi Partisi mensubu olan James Callaghan bu yönde bir yasanın parlamentodan geçmesine ön ayak olmuştur. Öte yandan, yasada ilginç bir koşul yer almıştır: Referandumda yetki devri lehine bir sonuç çıktığının kabulü için İskoçya’da yaşayan resmi kayıtlı seçmen sayısının en az %40’ının bu yönde oy vermesi gerekmektedir. Bu sebeple, her ne kadar 1979’da yapılan referandumda “Evet” oyu salt çoğunluğu elde etse de yasada belirtilen oran yakalanamadığı için yetki devri gerçekleşmemiştir. Mart 1979’da SNP, Muhafazakâr Parti ile birlikte Callaghan’a güvenoyu vermemiş ve aslında bu durum bir yönüyle birlik yanlısı olan Margaret Thatcher’ın iktidara gelmesine yardımcı olmuştur (Nicoll, 2014: 109).

Bu noktada SNP içinde referandum sonrası ortaya çıkan 79 Grubu’ndan (79 Group) bahsedilmesi önem arz etmektedir. Grubun önde gelenleri referandumda işçi sınıfının yetki devri lehine oy kullandığını gerekçe göstererek partinin bu sınıf odaklı politikalar belirlemesini talep etmiştir. Bu grubun önde gelen isimlerinden biri de daha sonra partide sivrilecek olan Alex Salmond’dur (Torrance, 2009). Grubun açıkladığı amaçlar tam bağımsızlığın yanında gücün, gelirin ve refahın sosyalist bir yönde yeniden dağıtılmasını içermiştir (Lynch, 2009: 630). Brand (2010: 26), gruba yönelik tepkilerden bahsederken, bu tepkilerin grubun İskoç ulusunun tamamından ziyade bir bölümünün çıkarlarına öncelik tanıdığı kanısından yola çıktığını belirtmektedir. Ayrıca grubun üyelik kartı ve rozet benzeri eşyalar çıkarması, düzenli toplantılar yapması ve konferanslar düzenlemesi de parti liderleri cephesinde kendilerine karşı parti içinde meşru olmayan bir muhalefet oluşumunun ortaya çıktığına dair görüşü beslemiştir. Bunların yanında, parti içinde ideolojik yönelim istemeyen eski kuşak da bu gruba karşı tavrı takınmıştır. Nihayetinde 1982’ye gelindiğinde grup dağılmıştır.

Birleşik Krallık’ta Margaret Thatcher’ın iktidara gelişi ve uyguladığı politikalar İskoçya açısından birtakım önemli etkiler doğurmuştur. Nicoll (2014: 109-110), 1980’lerde Margaret Thatcher’ın uyguladığı politikaların İskoçya’da milli bir uyanışın yaşanmasına yardımcı olduğunu ve İskoçya’da aldığı düşük oya rağmen Thatcher’ın iktidarını korumasının İskoçya’daki milliyetçilerin öne sürdüğü “İskoçya seçmediği yabancı bir hükümet tarafından yönetilmektedir” tezini güçlendirdiğini iddia etmektedir. İskoçların gözünde Thatcher katı birlik yanlısı politikalarıyla ülkenin iki ulustan birleştiğini göz ardı etmiştir. Her ne kadar Thatcher döneminde İskoçya’da elektronik ve bilgisayar endüstrisi ilerlemiş, Kuzey Denizi’ndeki petrol kaynakları istihdam ve refah kaynağı olmuş ve Edinburgh’da finans hizmetleri gelişim göstermişse de madalyonun bir de öteki yüzü vardır. Nitekim Thatcher’ın rekabetçi olmayan kurum ve şirketlere devlet desteğini azaltması İskoç endüstrisinde sıkıntılar yaşanmasına sebep olmuştur. Ayrıca kömür madenlerinin, Glasgow’daki tersanelerin ve çelik endüstrisinin kötü durumu da İskoç halkında tepki

yaratmıştır. Mevcut Başbakan David Cameron da, Thatcher'ın uyguladığı kelle vergisi ve yetki referandumunu taleplerine karşı olan duruşunun Muhafazakâr Parti'nin İskoçya'da kaybettiği oylarda önemli etkisinin olduğunu kabul etmektedir (Wintour, 2014). Sonuç olarak, Thatcher dönemi İskoç milliyetçilerinin elini güçlendirmiştir.

Lynch (2009: 631), bu süreçte her ne kadar 79 Grubu dağılmışsa da, SNP'de politikaların sol bir temele sahip olduğunu vurgulamaktadır. Bunun yanında parti, işsizliğe ve merkezi politikalara karşı sivil itaatsizlik eylemlerinde bulunmuş, gelire göre değil de herkesin eşit miktarda vergi verdiği kelle vergisine karşı kampanyalar düzenlemiş, Avrupa ile bütünleşmeyi desteklemiş ve İskoçya'nın yetkilerinin artırılması için diğer partilerle işbirliğinin geliştirilmesine yönelik tartışmalar yapmıştır.

Finlay (2004: 371-372), 1990'da partinin başına Alex Salmond'un geçmesinin birtakım değişiklikleri beraberinde getirdiğini belirtmektedir. Salmond, İskoçya'nın bağımsızlığına dair vurgu yaparken Avrupa'ya duyduğu saygının da altını çizmiştir. Bu noktada özellikle Maastricht Antlaşması'nı imzalama noktasında sorun çıkaran Birleşik Krallık'a karşı Avrupa'nın desteğini almak ve böylece SNP'nin izole edilmiş konumundan çıkmasını sağlamak hedeflenmiştir. Ayrıca Avrupa, İskoçya için önemli bir ihraç pazarı olmayı sürdürmüştü ve AB içindeki diğer küçük devletlerin başarısı SNP tarafından İskoç halkına örnek gösterilmiştir. Bunun dışında, parti artık İskoçya'da birliği destekleyenlerin İngiltere'nin verdiği mali desteklere dikkat çekmesine ve bağımsızlık durumunda İskoç ekonomisinin kötüye gideceğine dair propagandasına karşı pozitif bir tablo çizmeye çalışmıştır.

Bu dönemde diğer siyasi partilerde de yetki devri konusunda ılımlı bir yaklaşım ortaya çıkmış ve sivil toplum kuruluşları da faaliyetlerini yoğunlaştırarak baskı unsuru işlevlerini ön plana çıkarmaya başlamıştır (Soule vd., 2012: 4). İskoç milliyetçilerinin yoğun çabaları sonunda meyvesini vermiş, yetki devri konusunda halkın artan talebi artık Westminster'da göz ardı edilemez hale gelmiştir. 1997 yılında yapılan seçimlerde İskoçya'daki bu talebe daha sıcak yaklaşan İşçi Partisi iktidara gelmiştir. Aynı yıl İskoçya ile Galler'de ve ertesini yıl da Kuzey İrlanda'da bu konuda referandum düzenlenmiştir. Yapılan referandumların üçünde de yetki devri lehine karar çıkmış, nihayetinde 1999 yılında yetki devri gerçekleşmiştir (BBC News, 2010). Alex Salmond da partisini yetki devrinin bağımsızlık hedefinden vazgeçilmesi anlamına gelmediğine ve bunun aslında ana hedefe ulaşmak için bir araç olduğuna ikna etmekte başarılı olmuştur (Finlay, 2004: 391).

Yeni dönemde İskoç Parlamentosu'nun yetkilerini 1998 İskoçya Yasası (*The Scotland Act 1998*) belirlemiştir. Öncelikle İskoç Parlamentosu'nun kurulduğu belirtilmiş (Birleşik Krallık Parlamentosu, 1998: 1), ancak bir

tasarının yasa olarak kabul edilmesi için kraliyet onayının gerektiği de ifade edilmiştir (Birleşik Krallık Parlamentosu, 1998: 13). Yasada İskoç Parlamentosu'nun yetkilerini tek tek sıralamaktansa Birleşik Krallık Parlamentosu'nun saklı yetkileri “Ek 5” (*Schedule 5*) kısmında vurgulanmıştır. Özetlemek gerekirse; anayasa, dış politika, savunma, sivil hizmetler, mali ve ekonomik meseleler, göç ve uyrukluğa dair konular, ilaç yanlış kullanımı, ticaret ve sanayi, enerji ve taşımacılığa dair kimi konular, istihdam, sosyal güvenlik ve yayıncılık gibi pek çok alanda Birleşik Krallık hükümeti yetkiyi elinde tutmaya devam etmiştir. Bu konuların dışındaki sağlık ve sosyal hizmetler, eğitim, adalet, tarım, ormancılık, balıkçılık, çevre, turizm, spor, ekonomik kalkınma ve iç taşımacılık gibi alanlarda İskoç Parlamentosu'nun karar alma yetkisi bulunmaktadır (Birleşik Krallık Hükümeti, 2013).

Ancak Nicoll'un (2014: 112-113) vurguladığı gibi, bu yeni dönemin SNP için en büyük artışı, İskoçya'daki siyasi yarışta önemli bir aktör olarak ortaya çıkma fırsatının doğmuş olmasıdır. Salmond partiyi artık açıkça sol bir kimlikle tanımlamaya başlamıştır. Burada hedef, birlik isteyen Muhafazakârların oy kaybını parti lehine çevirmek ve “Yeni İşçi” hareketi ile eskisine göre biraz daha sağa kaymış gözükken İşçi Partisi'ne oy veren sol kesimin desteğini kazanmaktır.

Bu noktada kuruluşundan yetki devrine kadar olan dönemde SNP'nin politikalarındaki değişimin oy oranlarını nasıl etkilediğine dair yapılacak bir analiz yerinde olacaktır. Bu nedenle Tablo 1'de, 1945 ile 1997 arasında Birleşik Krallık genel seçimlerinde İskoçya içerisinde dört partinin oy oranları ve kazandığı sandalye sayısına yer verilmektedir.

Tablo 1. İskoçya İçin Birleşik Krallık Genel Seçimleri, 1945-1997

Yıl	Muhafazakârlar		İşçi Partisi		Liberal Demokrat		SNP	
	Oy (%)	Sandalye	Oy (%)	Sandalye	Oy (%)	Sandalye	Oy (%)	Sandalye
1945	41,1	27	49,4	40	5	0	1,2	0
1950	44,8	32	46,2	32	6,6	2	0,4	0
1951	48,6	35	47,9	35	2,7	1	0,3	0
1955	50,1	36	46,7	34	1,9	1	0,5	0
1959	47,2	31	46,7	38	4,1	1	0,5	0
1964	40,6	24	48,7	43	7,6	4	2,4	0
1966	37,7	20	49,9	46	6,8	5	5	0
1970	38	23	44,5	44	5,5	3	11,4	1
1974 (Şubat)	32,9	21	36,6	41	8	3	21,9	7

1974 (Ekim)	24,7	16	36,3	41	8,3	3	30,4	11
1979	31,4	22	41,5	44	9	3	17,3	2
1983	28,4	21	35,1	41	24,5	8	11,7	2
1987	24	10	42,4	50	19,2	9	14	3
1992	25,7	11	39	49	13,1	9	21,5	3
1997	17,5	0	45,6	56	13	10	22,1	6

Kaynak: Lynch, 2009: 621.

Tabloda dikkat çeken ilk husus Muhafazakâr Parti'nin oylarının yıllar içinde erimiş olduğudur. İşçi Partisi ise belirli bir düzey tutturmayı başarmış, oylarını SNP ve Liberal Demokratlara kaptırmadığı seçimler dışında büyük bir oy değişimi yaşamamıştır. Liberal Demokratlar 1980'li yıllara kadar düşük bir oy düzeyinde kalmıştır. Partinin 1983'teki başarısında İşçi Partisi içindeki bölünme sonucunda Sosyal Demokrat Parti'nin ortaya çıkışının önemli etkisi bulunmaktadır; bu yeni parti 1983 seçimlerinde Liberal Demokratlar ile ittifak yapmıştır. SNP incelendiğinde ise, partinin İskoç milliyetçiliği ve bağımsızlık talebi dışında görüş bildirmekten kaçındığı 1970'lere kadar olan dönemde oldukça düşük oy aldığı gözlemlenmektedir. Ancak 1970'li yıllara gelindiğinde parti artık kendini ortanın solu olarak tanıtarak sosyal demokrat politikalar izlemeye başlamış ve özellikle genç kuşağın da çabalarıyla daha aktif hale gelip, politika çeşitliliğine gitmiştir. Öyle ki, SNP, 1974 yılının Ekim ayında yapılan seçimlerde İskoçya genelinde İşçi Partisi'nin ardından ikinci sırada yer almayı başarmıştır. Öte yandan, 1979 yılındaki yetki devri referandumunda gereken oyun yakalanamaması ve parti içindeki tartışmalar oy oranlarına olumsuz yansımıştır. Finlay (2004: 341), Callaghan'a güvenoyu verilmeyip Muhafazakâr Parti'nin önünün açılmasının da İskoç seçiminde SNP'ye karşı 1979 Birleşik Krallık genel seçimlerinde bir tepki oluşturduğunu ileri sürmektedir. Bu dönemde İşçi Partisi oyunu bir miktar artırırken, Liberal Demokratlar ile Sosyal Demokrat Parti arasındaki ittifak da SNP'nin oy kaybında etkili olmuştur. Diğer yandan, 1990'dan itibaren Salmond'un partinin başına geçmesi ve devamında daha kararlı ve net politikalar izlenmesi partinin oyunun artmasına olumlu katkı yapmış gözükmektedir.

Yetki devri sonrasındaki yeni dönemde İskoç Parlamento seçimlerinde İşçi Partisi ile SNP'nin rekabeti söz konusudur. İlk iki parlamento seçimi olan 1999 ve 2003'teki seçimlerde SNP ana muhalefet partisi konumuna gelmiştir. Ancak SNP'nin iki ana parti dışındaki seçmenin tepki oylarını kısa zamanda bünyesinde toplaması mümkün olmamıştır. İşçi Partisi ve Muhafazakâr Parti'ye oy vermek istemeyen seçmenler SNP ve Liberal Demokrat Parti dışındaki diğer küçük partileri de tercih etmiştir. Hem dar bölgesel çoğunluk sistemi hem de nispi temsilin karma bir şekilde uygulandığı İskoç seçim sisteminin de imkân

tanınmasıyla 2003 seçimlerinde İskoç Yeşil Partisi, İskoç Sosyalist Partisi ve bağımsızlar toplamda 17 sandalye elde edebilmişlerdir. Lynch (2009: 622-632), 2007’de yapılan seçimlerde SNP’nin, parti lideri olan Alex Salmond’un³ etrafında başarılı bir seçim süreci geçirdiğini, İskoç Sosyalist Partisi’nin düşen oylarını arkasına aldığı ve kendisini İskoç Parlamentosu’ndaki İşçi Partisi hükümetine alternatif olarak göstererek tepki oylarının da kendisinde toplanmasını sağladığını belirtmektedir. Nitekim 2003’te ana partilere tepki olarak küçük partilere giden oyların önemli bir bölümün 2007 seçimlerinde SNP’ye kaydığı gözlemlenmektedir. SNP özellikle kanun ve düzen, ekonomik büyüme, verimli tasarruf, hükümetin yeniden yapılanması, kamu sektörünün gelişmesi ve istihdamın artırılması gibi konuları ön plana çıkarmış, iş çevrelerinden de destek kazanmayı hedeflemiştir.⁴

Aşağıda yer alan Tablo 2 ise 1999, 2003 ve 2007 yıllarındaki İskoç Parlamento seçimlerinde partilerin oy oranlarını ve kazandıkları sandalye sayısını göstermektedir. 2007 seçimleri sonrasında SNP önce Liberal Demokratlar ile koalisyon kurmak istese de bu partinin lideri Nicol Stephen, SNP’nin bağımsızlık referandumu isteğinin kendileriyle uyuşmadığını öne sürerek teklifi reddetmiş (BBC News, 2007) ve nihayetinde SNP, İskoç Yeşil Partisi ile koalisyona giderek bir azınlık hükümeti kurmuştur.

Tablo 2. İskoçya Seçim Sonuçları, 1999-2007

Yıl	Muhafazakâr		İşçi Partisi		Liberal Demokrat		SNP		Diğerleri	
	Oy (%)	Sandalye	Oy (%)	Sandalye	Oy (%)	Sandalye	Oy (%)	Sandalye	Oy (%)	Sandalye
1999	15,5	18	38,8	56	14,2	17	28,7	35	2,8	3
2003	16,6	18	34,6	50	15,4	17	23,8	27	9,8	17
2007	16,6	17	32	46	16	16	32,9	47	2,5	3

Kaynak: Lynch, 2009: 622.

- 3 Salmond 2000 yılının Eylül ayında parti liderliğini bırakmış, 2004 Eylül’ünde tekrar göreve dönmüştür.
- 4 İş çevrelerinin desteğini kazanmak için SNP destekçileri tarafından 1998’de kurulan ve ekonomik bağımsızlığın getirileri lehinde programlar hazırlayıp faaliyetlerde bulunan “Business for Scotland” isimli kuruluş ile işbirliğine gidilmiştir. Bu işbirliği aynı zamanda partiye yapılan bağışlarda da artışa yol açmıştır (Lynch, 2009: 632).

SNP iktidarı dönemine dair çalışmaları bulunan Arnott ve Ozga (2010a: 337), partinin iktidara geldiğinde iki temel zorlukla karşılaştığını öne sürmektedir. Bunlardan ilki partinin ancak azınlık hükümeti kurabilmişken, hükümette ülkeyi yönetebilecek beceriye sahip olduğunu halka kanıtlamak zorunda oluşudur. İkincisi ise bu süreçte partinin uzun vadedeki bağımsızlık arzusu için yeterli desteği oluşturmak adına karşılaşıcağı güçlüklerle ilişkindir. Bu durumda bağımsızlığa fazla atıfta bulunmak parlamentoda diğer partilerin desteğini kazanmakta sorun yaratabilir, partinin ülkeyi yönetecek beceriye sahip olmasına aşırı vurgu yapıp buna odaklanması ise ana amaçtan sapılmasına neden olabilirdi.

Arnott ve Ozga (2010b: 91-93), ayrıca SNP ve İskoç Yeşil Partisi arasındaki koalisyonun bir azınlık hükümeti oluşunun SNP'nin diğer kesimlerle işbirliği ve uzlaşma içinde hareket etmesini zorunlu kıldığına vurgu yapmaktadır. Parti, İskoç Parlamentosu'nun mevcut yetkilerinin azlığının altını çizerek, bağımsızlığın ekonomik sorunlarla baş edebilmek için gerekli olduğuna dair bir söylem geliştirmeye çalışmıştır. Ayrıca İskoçya içindeki yerel idarecilerle de işbirliği vurgulanmıştır. Bu noktada bölgedeki kurumlar arasındaki karşılıklı bağımlılığın altı çizilmiş, hükümet dışındaki diğer yapı ve aktörlerin yönetimde etkili olabileceklerini düşünmeleri istenmiş ve böylelikle güven ortamı oluşturularak azınlık pozisyonundaki hükümete bir anlamda kredi verilmesi amaçlanmıştır.

Eğitim politikası da milli bilincin uyanışını sağlamak açısından önem arz etmiş ve eğitimin ekonomik sorunların çözümü için kritik bir öneme sahip olduğu ileri sürülmüştür (Arnott ve Ozga, 2010b: 93). Bu bağlamda sık sık refah içinde olan Kuzey ülkeleri ve diğer küçük sosyal demokrat ülkelere atıfta bulunulmuş, bu ülkelerin ekonomik krizle başa çıkma konusunda daha başarılı olduğu vurgulanmıştır. Burada küçük ama sosyal demokrat ve ekonomik olarak güçlü ülkelere yapılan atıf, partinin İskoçya'yı da onlardan biri yapma hedefine dair bilgi vermektedir (Arnott ve Ozga, 2010a: 340). Ayrıca partinin amaçlarından biri de dünyada İskoçya'nın adını daha fazla duyurmak ve olumlu bir imaj yaratmak olmuş (İskoç Hükümeti, 2007), ülkenin küresel arenada rekabetçi bir yapıya sahip olması için eğitim sisteminde yapılması gerekenler tartışılmıştır. Eğitim politikalarında adalet ve eşitlik konuları ön plana çıkmış ve eğitimin sosyal demokrat vurgularla ülkenin refaha erişmesinde kilit unsur olduğunun altı çizilmiştir (Arnott ve Ozga, 2010a: 343-344).

Milli kimliği öne çıkarma yolunda dil konusu da önem arz etmiştir. İskoç Kültür Bakanı Linda Fabiani ülkenin yerel dillerinin yüzyıllardır baskı altında olduğunu vurgulamış ve Gaelic dilinin statüsünü artırmak için çalışmalara devam edeceklerini ifade etmiştir. Bunun yanında İskoçça (*Scots*) da milli kimliğin bir parçası olarak vurgulanmıştır (BBC News, 2008). Bu dilleri bugün konuşanların sayısı her ne kadar oldukça az olsa da hükümetin bu açıklamaları

İskoç kimliğini gündeme taşımak ve İngiltere ile olan farklılıkları vurgulamak amacını taşımaktadır (Mycock, 2012: 56). Milliyetçilik tartışmalarında modern ekolün önemli temsilcilerinden biri olan Ernest Gellner'in (2008: 138) iddiasıyla; milliyetçilik geçmişin kültürel zenginliğinden yararlanırken, bu süreçte “ölü diller yeniden canlandırılır, gelenek icat edilir, oldukça hayali, eskiye ait olduğu sanılan birtakım saf özellikler gündeme gelir”. SNP deneyimi de bunu doğrular niteliktedir.

Birleşik Krallık'taki siyasi liderler ise bu noktada “Britanyalılık” kimliği üzerinden bir karşı söylem geliştirmeye çalışmıştır. Gordon Brown kendi başbakanlığı döneminde ortak kurum ve değerleri temel alan ve vatandaşlık bağıyla birbirine bağlı olan Britanyalı kimliğine atıf yapmış, ülke ekonomisinin nasıl geliştiğine değinmiştir (Brown, 2007). Dönemin muhalif lideri David Cameron da Britanya değerlerine vurgu yaparken, monarşi ve silahlı güçler gibi ortak kurumlara konuşmalarında yer ayırmış ve ülkenin birlikte olunca daha güçlü, varlıklı ve güvende olduğunu belirtmiştir (The Telegraph, 2007). Salmond ise ortaya konan bu Britanyalı kimliğine eleştiri getirmiş ve yapılan araştırmalarda İskoçların dörtte üçünün kendilerini “asıl olarak” ya da “yalnızca” İskoç kimliği ile ifade ettiğini vurgulamış, Britanyalı kimliğinin İskoçlar tarafından benimsenmediğine işaret etmiştir (Mycock, 2012: 53).

Salmond'un bir diğer vurgusu da sivil milliyetçilik⁵ kavramına ilişkin olmuştur. Salmond İskoçya'nın sivil bir milliyetçiliğe sahip olduğunu söylerken, bağımsızlığın kazanılması durumunda vatandaşlığın da kişinin İskoçya'da doğup doğmadığına göre verileceğini belirtmiştir. Yurtdışında doğan çocukların da aile üyelerinden sadece biri dahi İskoç olsa, çocuğun İskoç vatandaşı olarak kabul edileceği bildirilmiştir (Elliott, 2014). Gerçekten de bu konu SNP özelinden incelendiğinde, süreç içerisinde partide bir değişim yaşandığı göze çarpmaktadır. 1970'lerdeki söylemlerde İskoç olmaya dair oldukça etnik ve dışlayıcı bir söylem mevcutken, bu durum zamanla değişmiştir. Nitekim günümüzde İskoçya'da yaşayan ve İskoçya'yı destekleyen herkesin İskoç olabileceği belirtilmektedir. İskoçya'da ikamet etmeyi temel unsur sayan bu söylem, SNP dışındaki diğer partilerde de egemendir (Leith, 2012: 48). Salmond da, İskoçya'nın bağımsızlık mücadelesini tanımlarken bunun herkesin katılabileceği sivil, demokratik ve özgürleştirici bir hareket

5 Basitçe açıklamak gerekirse, etnik milliyetçilik temel olarak ortak bir etnik köken ya da kültür üzerinden milliyetçiliği tanımlarken; sivil milliyetçilik ise ortak kurumlara bağlı olan ve aynı toprak parçası üzerinde yaşayan grubu millet olarak tanımlama eğilimindedir. Bu yönüyle sivil milliyetçilik, etnik olanına göre daha kucaklayıcı ve gönüllülük esasına dayanan bir milliyetçilik anlayışına işaret etmektedir (Kearton, 2005: 25). İskoç milliyetçileri kendi milliyetçiliklerini sivil modele örnek olarak göstermektedir.

olduğunu ifade etmiştir (Harris, 2007). SNP'nin daha kucaklayıcı bir milliyetçilik anlayışı benimsemesi ile oy oranındaki artış da aynı döneme tekabül etmiştir.

İskoç milliyetçiliğinin sivil bir nitelik taşıdığı iddialarına şüpheyle yaklaşanlar her ne kadar ilgili sivil unsurları reddetmeseler de, İskoç ulusunda son dönemde artan etnik temalı millet mensupluğuna dair görüşlere ve ülkedeki Angolofobi ve İslamofobi gibi olgulara atıfta bulunmaktadır (Mycock, 2012: 64-65). Bu noktada İskoçya'daki geniş halk kitlelerinin İskoç millete mensup olmak için doğum yeri ve soy gibi konuları öne çıkardığını hatırlamakta fayda bulunmaktadır. Leith (2012: 40-47)'in bu konuda yaptığı bir araştırma siyasi elitler ile geniş halk tabanının İskoç ulusal kimliğine bakışları arasındaki farklılığa dair önemli bulgular ortaya koymuştur. Halkın büyük kısmı İskoç ulusuna mensup olmak için doğum yerini temel unsur olarak göstermektedir. Birleşik Krallık'ın diğer bölgelerinde doğmuş pek çok kişi bu unsuru karşılamadığından, bu durum İskoç millete mensup olmaya dair sınırlayıcı bir etki oluşturmaktadır. Doğum yerinin yanında soyun da halk nezdinde önemli kabul edildiği gözlemlenmiştir. Dolayısıyla geniş kitleler için sivil unsurlardan ziyade etnik unsurların ön planda olduğu söylenebilir. Elit kesimde yer alanların kullandıkları ifadelerde ise daha çok sivil unsurlar öne çıkmaktadır. Bu noktada aynı toprak parçasında beraberce yaşama unsuru ağırlık kazanmaktadır. Bunun yanında, elitler ve geniş halk kitlelerin paylaştığı ortak nokta ise kendilerini tanımlarken ağırlıklı olarak "İskoç" ifadesini kullanmalarıdır. İkinci sırada "İskoç ve Britanyalı" gelirken, sadece "Britanyalı" kelimesini kullananlar ise en son sırada yer almaktadır.

Ancak nihayetinde, daha önce bahsedilen ve Gellner'e atıfla kullanılan ulus inşa sürecindeki kimi zaman seçici de olan tarih kullanımı, İskoç milliyetçileri için de geçerli görünmektedir. Kearton (2005: 25) bu noktada sıklıkla vurgulanan üç mite dikkat çekmiştir. Bu mitler: İskoç toplumunun ortak toprak parçasında yaşayan ve kurumlara sahip, hoşgörülü ve kucaklayıcı sivil bir toplum olduğu; İskoç anayasa geleneğinde halk iradesi ve sözleşmeye dayalı hükümetin olduğu ve ulusun özgürlüğüne dair doğuştan bir algı mevcut bulunduğu.⁶ Dolayısıyla İskoç milliyetçilerinin, ulusal karakterlerinde bulduklarını iddia ettikleri bu niteliklerin hedeflerle örtüştüğü görülmektedir. Salmond'un sivil milliyetçiliğe dair atıfları da bu durumu tekrardan ortaya koymaktadır.

Öte yandan, İskoçların Britanya adalarındaki diğer kesimlerle olan akrabalık bağları ve yakın ilişkileri vurgulanarak, bağımsızlık sonrasında çifte

6 Kearton (2005), söz konusu çalışmasında örnekleriyle İskoç milliyetçilerinin seçici tarih anlayışını ortaya koymaktadır.

vatandaşlığa sıcak bakıldığı belirtilmiştir (İskoç Hükümeti, 2009). Bağımsızlık durumunda kraliçenin ülkenin başı olarak kabul edilmeye devam edileceğinin açıklanmasıyla da 1603'teki "Taçların Birleşmesi" olayına göndermede bulunulmuştur (SNP, 2007). Ayrıca Salmond (2007), bağımsızlıktan sonra İskoçya'nın adadaki diğer ülkelerle çevre, ekonomi, sağlık, turizm, ulaşım, azınlıkların durumu ya da diğer az konuşulan diller gibi konularda işbirliğine gideceğini bildirmiştir. Bu noktada SNP'nin, bağımsızlık durumunda bile İskoçya'nın Birleşik Krallık ile bağlarının tamamen kopmayacağını altını çizerek karşısındakileri rahatlatmaya çalıştığı görülmektedir (Mycock, 2012: 59).

Gündeme getirilen bir başka konu ise Westminster'in, İskoçya'yı bölünüp yönetilecek bir koloni mülkü gibi gördüğüne yönelik iddialar olmuştur. Özellikle Kuzey Denizi'ndeki petrol rezervleri bu açıdan geçmişten bu yana tartışma konusu yapılmış ve gündeme taşınmıştır (BBC News, 2005).⁷ Bu noktada, İskoçya'nın merkez tarafından sömürüldüğü düşüncesini halka da benimseterek milliyetçi duyguları canlandırmanın yanında, bağımsızlığın ekonomik sorunlara yol açmayacağına yönelik seçmene güvence verme çabası da söz konusudur. Öte yandan, sömürü konusuna yaklaşırken İskoç milliyetçilerinin tarihi olaylara seçici biçimde yaklaştığına yönelik eleştiriler de mevcuttur. Örneğin, İskoç tarihçi Tom Devine (BBC News, 2009), İskoçya'nın başarıları ile gururlanırken tarihindeki karanlık tarafları yansıtan kölelik ile olan ilişkisiyle de yüzleşmesi gerektiğini ifade etmektedir.

3. Referandum ve Partinin Geleceği

SNP'nin 2011 seçimlerinde %53,49 oy alarak parlamentoda 69 sandalyeye sahip olması partinin bu defa tek başına iktidar olmasına olanak tanımıştır. Bu durum beraberinde referandum tartışmalarının fitilini de ateşlemiştir. Nihayetinde Ekim 2012'de Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron ile İskoçya Birinci Bakanı Alex Salmond İskoçya'da 2014 yılı bitmeden bağımsızlık referandumu düzenlenmesi konusunda bir taslak üzerinde anlaşmışlardır (İskoç Hükümeti, 2012). Bu dönemde anketlerin çoğunda İskoç

7 Bu iddialar Michael Hechter'in endüstri toplumlarında milli bilincin yaygınlaştırılması sürecinde kullandığı "iç sömürgecilik" kavramını anımsatmaktadır. Hechter (1975: 18-42), bu modelde ülke içinde iki farklı kültürel grubun bulunduğunu belirtmiş; merkezdeki grubun siyasi gücü elinde tutan baskın kültürel grup olduğunu, çevredekinin ise daha aşağıda ve baskı altında tutulan grup olduğunu öne sürmüştür. Ayrıca eğer kültürel farklılıklar ekonomik eşitsizlik üzerine dayatılır ve bunlar üzerinden bir işbölümü oluşturulursa sorunlu bir durumun ortaya çıkacağını ifade etmiştir.

seçmenlerin sadece üçte birinin bağımsızlığı desteklediği işaret edildiğinden, Cameron için bu kararı almak büyük bir risk taşımamıştır. Salmond ise referandumunu “her kuşakta bir kez olabilecek bir şey” olarak tanımlamış ve büyük bir kampanyaya başlamıştır (Flamini, 2013: 57-58).

Görüşmelerin devamında referandum tarihi 18 Eylül 2014 olarak belirlenmiştir.⁸ Referandumda İskoçya’da yaşamakta olan 16 yaş ve üzerindeki herkesin oy kullanabileceği belirtilmiştir. Bu durumda İskoçya dışındaki yerlerde yaşayan İskoçlara oy hakkı sağlanmamıştır. “İskoçya bağımsız bir ülke olmalı mı?” sorusunun sorulduğu referandumda, nitelikli çoğunluk değil salt çoğunluk aranmıştır. SNP dışında İskoç Yeşil Partisi de bağımsızlık yanlısı tutum alırken, diğer partiler birlik yanlısı cephede yer almıştır. Bağımsızlığı destekleyenlerin kampanyasının ismi “Evet İskoçya” (*Yes Scotland*) iken, karşı olanların kampanyası ise “Birlikte Daha İyi” (*Better Together*) adını taşımıştır (Black, 2013a).

Bu süreçte SNP, bağımsızlık sonrası İskoçya’nın nasıl bir ülke olacağına dair 670 sayfalık bir “Beyaz Kitap” (*White Paper*) hazırlamıştır.⁹ Çocuk bakımının temel unsur olarak yer aldığı sosyal politikalar ve ekonomik büyümeye dair güvenceler kitabın ön plana çıkan konuları olmuştur. “Birlikte Daha İyi” kampanyasının başkanlığını yürüten Alistair Darling ise kitabın kritik öneme sahip sorulara sağlam cevaplar veremediğini iddia etmiştir. Ülkenin para biriminin ne olacağı ve söz konusu sosyal politikaların nasıl finanse edileceği gibi konuların belirsizliğini koruduğunu ifade etmiş, çocuk bakımına dair önerilerin mevcut düzende de yapılabileceğini ileri sürmüştür (Black, 2013b).

Mart 2013’te İskoç hükümetinin 2011-2012 verilerine göre yayınladığı rapor, İskoçya’nın söz konusu yıllarda Birleşik Krallık bütçesinin %9,9’u oranında katkı yaptığını ifade ederken, buna rağmen merkezden bütçenin %9,3’ü oranında kaynak geldiğini belirtmiştir (İskoç Hükümeti, 2013). Buna ek olarak, Kuzey Denizi’ndeki petrol rezervlerinin İskoçya’yı bu alanda Avrupa Birliği’nin en geniş rezervine sahip ülkesi yaptığı bildirilmiş, Birleşik Krallık’ın açık deniz gaz üretiminin %52’sinin İskoçya tarafından sağlandığı ve 2020’de

8 Salmond’un neden bu tarihi istediği konusunda farklı görüşler mevcuttur. Ekim ayındaki tatiller, Birleşik Krallık’taki partilerin konferans sezonunun zamanlaması ve İskoçya’nın soğuk kış daha pratik nedenler olarak öne çıkarken, İngiliz Milletler Topluluğu oyunlarının ve Ryder Kupası’nın 2014 yılında İskoçya’da gerçekleşecek olması ve bu yılın İskoçların Robert Bruce komutasında İngilizlere karşı 1314 yılında kazandığı Bannockburn Savaşı’nın 700. yıldönümüne denk gelmesi gibi daha duygusal sebepler de ileri sürülmüştür (Black, 2013a).

9 Kitabın başlığı “İskoçya’nın Geleceği: Bağımsız İskoçya Rehberiniz” (*Scotland’s Future: Your Guide to an Independent Scotland*) adını taşımaktadır.

İskoçya'nın elektriğinin tamamen yenilenebilir enerjiden sağlanacağı vurgulanmıştır. Bütün bu verilerin kullanılmasındaki amaç İskoçya'nın bağımsızken daha varlıklı bir ülke olacağı yolunda halkı ikna etmektir (Akçalı, 2014). Taşkaya'nın (2012) belirttiği gibi, genel olarak, İskoçya'nın kaderini İskoç halkının belirlemesi gerektiği, yetki devrinin ülkedeki demokratik taleplere tam anlamıyla cevap veremediği ve SNP'nin politikalarıyla ülkeyi İskandinav ülkelerindeki refah seviyesine yükselteceği ileri sürülmüştür. Bağımsızlığın, işsizliğin azaltılması konusunda yardımcı olacağı ve sosyal politikalar ile halkın yaşam seviyesinin yükseltileceği iddia edilmiştir.

Karşı cepheden Alistair Darling ise referandumda olası bir bağımsızlık kararı çıkmasının İskoçya'yı götüreceği belirsizliklere vurgu yapmış (Cramb, 2012) ve SNP'nin bağımsız İskoçya'ya dair vizyonunun gerçekçi olmayıp, yanlış varsayımlara dayandığını ifade etmiştir (Black, 2013b). Referandum tarihi yaklaşırken yapılan anketlerde, birlik yanlısı tarafın açık üstünlüğünün zaman içerisinde sona erdiği gözlemlenmiş ve hala birkaç puan önde olsalar da farkın kapanabileceği açıklanmıştır. Bu noktada birlik yanlısı tarafta temaslar sıklaşmış ve Muhafazakâr Parti lideri David Cameron, İşçi Partisi lideri Ed Miliband ve Liberal Demokrat Parti lideri Nick Clegg bir araya gelerek, referandumda “Hayır” oyu çıkarsa İskoç Parlamentosu'na verilen yetkilerin artırılacağına dair vaatte bulunmuşlardır (BBC News, 2014a). Birleşik Krallık Maliye Bakanı George Osborne da buna paralel olarak İskoçya'ya mali özerlik ve vergi politikaları açısından daha fazla yetki tanınmasının planlandığını bildirmiştir (Daily Record, 2014). İskoçya Kraliyet Bankası'nın (*Royal Bank of Scotland*) bağımsızlık durumunda merkezini mali nedenlerle ülkeden taşıyacağı ve bankanın kredi derecesinin zarar görmemesi için bu yönde ön hazırlıkların da yapıldığına yönelik açıklaması (Treanor vd., 2014) ile IMF yetkililerinin olası bir bağımsızlık durumunda ülkenin mali yapısının belirsizlik nedeniyle zarar görebileceğini ifade etmesi (Kollewe ve Carrell, 2014) de birlik yanlılarının elini güçlendirmiştir.

Tartışmalı konulardan biri de referandumda “Evet” oyu çıkması durumunda İskoçya'nın doğrudan bir Avrupa Birliği üyesi olarak kabul edilip edilmeyeceği olmuştur. İskoç yetkililer her ne kadar İskoçya'nın zaten 40 yıldır AB üyesi olduğunu, dolayısıyla doğrudan katılımın söz konusu olması gerektiğini belirtmiş olsa da, Avrupa Komisyonu Başkanı Jose Manuel Barroso bağımsızlık durumunda İskoçya'nın dışarıdan bir ülke gibi başvurması gerektiğini ve ancak tüm üyelerin kabul etmesi halinde birliğe üye olabileceğini ifade etmiştir (BBC News, 2014b). Ayrıca İspanya Başbakanı Mariano Rajoy da ülkesindeki Katalanların artan bağımsızlık taleplerini göz önüne alarak İskoçya'nın AB'ye üyelik sürecinin 8 yıl sürebileceğini ileri sürmüştür (Johnson ve Waterfield, 2014). Bunların dışında, her ne kadar SNP nükleer silahlardan arınmış bir ülke istese de Birleşik Krallık'ın İskoçya'da bulunan

Trident nükleer füze denizaltılarının durumu (Stephenson, 2014) ve hangi para biriminin kullanılacağı da diğer belirsizlik konuları olmuşlardır (Özel, 2014).

Nihayetinde referandum 18 Eylül 2014 tarihinde gerçekleşmiştir. Katılım oranının %84,6 gibi yüksek bir orana ulaştığı bu referandumda, birliğin devamından yana olanların oyu %55,4'ü bulurken, bağımsızlık destekçilerinin oyu %44,6'da kalmıştır. SNP lideri Alex Salmond sonuçların netleşmesinden sonra yaptığı açıklamada bağımsızlık yönünde oy kullananlara teşekkür etmiş ve herkesin sonuçlara saygı duyması gerektiğini söylemiştir. Bunun yanında, referandum öncesinde birlik yanlısı siyasi liderlerin İskoç Parlamentosu'nun yetkilerinin artırılacağına dair vaatlerini hatırlatmayı da ihmal etmemiştir (Bora, 2014a). Referandum sonrası yapılan anketlerde kadınların, yaşlıların, toplumun geri kalanına göre daha refah içinde bulunanların ve Birleşik Krallık içindeki başka yerlerde doğmuş olanların “Hayır” oyu vermeye daha yatkın oldukları ortaya çıkmıştır (Curtice, 2014). Bu noktada toplumun daha varlıklı kesiminin bağımsızlık sonrası ekonomik durumun geleceğine dair SNP tarafından yeterince ikna edilemedikleri görülmektedir.

Salmond, referandumdaki yenilgiden sonra görevinden ayrılırken yerine yardımcısı Nicola Sturgeon gelmiştir (Bora, 2014b). 2015 yılının Mayıs ayında yapılan Birleşik Krallık Parlamentosu seçimlerinde İskoçya içerisinde yarışan SNP, 59 milletvekili çıkarılan bu seçim bölgesinden 56 milletvekili çıkararak büyük bir başarı elde etmiştir. Seçimden tek parti iktidarı çıkarmayı başaran Muhafazakâr Parti lideri David Cameron da yeni hükümeti kurduktan sonra İskoçya ve Galler'in özerkliğinin genişletilmesi için çalışacağını bildirmiştir (BBC Türkçe, 2015a). Sturgeon da partisinin seçimdeki başarısının ardından artan bir özgüvenle Cameron'un parlamento'ya sunmayı planladığı tasarıdaki yetersizliklere işaret ederek özellikle vergilendirme, asgari ücret ve ulusal sigorta gibi konularda İskoçya'nın yetkilerinin artırılmasını talep etmiştir (Carrell ve Brooks, 2015). Temmuz 2015'te devam eden görüşmelerde İskoç Parlamentosu'nun vergilendirme, katma değer vergisi gelirleri ve refah odaklı konularda yetkilerinin artırılması tartışmaların sıcak noktasını oluşturmaktadır (BBC News, 2015b).

Referandum sonrası dönem SNP'nin geleceği açısından incelendiğinde her ne kadar net bir tablo çizmek zor olsa da, partinin sosyal demokrat kimliğine sadık kalan ve uzun vadede bağımsızlık amacını göz önünde tutmaya devam eden bir çizgide devam ettiğini öne sürmek mümkün gözükmektedir. Referandumdan sonraki beş gün içinde parti üye sayısını ikiye katlamıştır. Salmond, partinin gerekmedikçe ikinci bir referandum çağrısı yapmamasını istemiş, bunun yerine İskoçya'daki diğer siyasilere ve partilere yönelik bağımsızlığın olası kazanımları hakkında propaganda yapılması gerektiğini belirtmiştir. Dolayısıyla kısa vadede olmasa da uzun vadede bağımsızlık planlarının rafa kalkmadığını ileri sürmek mümkündür (Harvey, 2014: 12).

Nitekim partinin yeni lideri Nicola Sturgeon, Haziran 2015'te yaptığı bir konuşmada Birleşik Krallık'ın AB üyeliğinin İskoçya'ya sağladığı ekonomik kazanımlardan bahsederek, İskoç halkının Birleşik Krallık'ın AB üyeliğinin devamından yana olduğuna dikkat çekmiş ve üyeliğin geleceğiyle ilgili yapılması planlanan referandumda bütün Birleşik Krallık uluslarının onayının alınması gerektiğini iddia etmiştir. İskoç halkının olumsuz görüşüne rağmen Birleşik Krallık genelinde yapılan referandumda üyelikten ayrılma yönünde çıkacak bir kararın İskoçya'da ikinci bir bağımsızlık referandumunu tetikleyebileceğinin altını çizmiştir (Brooks, 2015). Benzer biçimde, Birleşik Krallık Parlamentosu'nda partinin önde gelen temsilcilerinden Angus Robertson da, Başbakan David Cameron'un İskoç Parlamentosu'nun yetkilerinin artırılmasına dair vaatlerini yerine getirmemesi durumunda beş yıl içerisinde yapılacak yeni bir referandumda İskoç halkının bu kez Birleşik Krallık'tan ayrılmayı seçebileceğini öne sürmüştür (Helm, 2015). Öte yandan, Sturgeon'un Mayıs 2015'te yapılan seçimlerde partisinin başarısının ana nedenlerinden biri olarak kemer sıkma politikalarına İskoç halkının tepkisini göstermesi (Hürriyet, 2015) SNP'nin sosyal demokrat yanı ile ekonomik özerkliği artırma çabalarını bir arada ön plana çıkardığını göstermektedir.

Sonuç

1934 yılında kurulsun da parti içerisinde ayrışan görüşler nedeniyle milliyetçilik dışında net bir görüş ortaya koyamayan SNP, 1960'larda başlayan ve 1970'li yıllarda hızlanan biçimde sosyal demokrat bir dönüşüm geçirmiştir. Partiyi ortanın solu olarak tabir edilen kesimden geniş katılımlar olması, genç üyelerin umut dolu olması ve İskoçya'nın ana sorununun da işsizlik olduğu gerçeği bu değişime yol açan etkenler olarak göze çarpmaktadır. Artık daha kapsayıcı bir milliyetçi söylem eşliğinde, ekonomik kalkınma ve demokrasinin geliştirilmesi için de fikirler ileri sürülmüştür. Ayrıca uluslararası olaylara dair benimsenen duruş da bu yeni kimlik ile uyuşan bir çizgide olmuştur. Bu değişim ve Margaret Thatcher'ın iktidarı süresince uyguladığı politikalara karşı İskoçya'da oluşan tepki SNP'nin oy oranlarına olumlu bir şekilde yansımıştır.

Yetki devri konusunda artan talep 1999'da karşılık bulmuş ve artık İskoçya'nın bir parlamentoya sahip olması SNP'nin siyasi aktör olarak önemini artırmıştır. 2007 yılında yapılan İskoç Parlamento seçimlerinde SNP en yüksek oyu alan parti olarak İskoç Yeşil Partisi ile bir azınlık hükümeti kurmuş, 2011 yılında ise tek başına iktidarı olmayı başarmıştır. Bu noktada çalışmada şu görülmektedir ki, parti sosyal demokrat bir kimliğe bürünüp, daha kucaklayıcı bir milliyetçilik anlayışı ile ülkenin somut sorunlarına eğildiği zaman oylarını artırmış ve nihayetinde iktidara gelebilmiştir.

İktidara geldikten sonra parti, bağımsızlık hedefi çerçevesinde milli kimliği canlandırmaya çalışmıştır. Nitekim bu süreçte sosyal demokrat atıflarla İskoçya'nın uluslararası arenada saygın bir aktör olması gerektiği ifade edilmiş, yerel dilleri canlandırmaya yönelik kültür politikaları izlenmiştir. Ayrıca halkın büyük kısmının kendini Britanyalı değil, İskoç kimliği altında tanımladığına sıklıkla vurgu yapılmış ve İskoçya'nın Birleşik Krallık için bir ekonomik sömürge işlevi gördüğü iddia edilmiştir. Öte yandan, farklı kesimlerin tepkisini çekmemek için sivil milliyetçilik vurgusu söylemlere yansımış, İskoç milliyetçiliğinin kucaklayıcı bir karaktere sahip olduğu öne sürülmüştür. Bağımsızlık referandumunda da kampanya bu çerçevede yapılmıştır. Ancak yapılan referandumdan "Hayır" oyu çıkması sonrasında Alex Salmond görevinden istifa ederken, Birleşik Krallık hükümeti daha önce söz verdiği üzere İskoç Parlamentosu'na verilen yetkilerin artırılması konusunda taslak hazırlamıştır. Bu makalenin yazıldığı günlerde Birleşik Krallık Parlamentosu'nda İskoçya'ya verilecek yeni yetkilere dair tartışmalar sürüyordu ve mali özerklik ile ilgili kısım üzerinde en çok tartışılan başlıktı.

Referandumdan sonra SNP'nin üye sayısını artırdığı ve 2015 Birleşik Krallık genel seçimlerinde gösterdiği başarı ile siyasetteki yerini sağlamlaştırdığı görülmektedir. Her ne kadar bağımsızlık konusunda kısa vadede yeni bir adım atılması gündemde değilse de, partinin önde gelen isimleri uzun vadede bu konunun tekrar gündeme gelebileceğini belirtmektedir. Bu noktada Avrupa Birliği üyeliğine dair Birleşik Krallık'ta önümüzdeki yıllarda yapılması planlanan referandum konuya dair yeni tartışmaları beraberinde getirebilir. Partinin ileri gelenlerinin vurguladığı üzere İskoç halkının çoğunluğu üyeliğin devamından yanadır ve referandumdan çıkacak olası bir aksi sonuç yeni bir bağımsızlık referandumunun fitilini ateşleme potansiyeline sahiptir. Ancak 2014 referandumunda red oyu verenlerin önemli bir kısmının belirsizliklerden çekindiği için Birleşik Krallık bünyesinde kalmayı tercih ettiği göz önüne alındığında, bu defa başarılı olunmak isteniyorsa bağımsız İskoçya'ya dair daha net bir tasvir yapılması gerektiği ortadadır.

Kaynakça

- Akçali, Öznur (2014), "Avrupa'da Ayrılıkçı Hareketler: İskoçya Örneği", http://www.usak.org.tr/analiz_det.php?id=17&cat=365366690#.VcOpl_ntlBc (06.08.2015).
- Arnott, Margaret ve Jenny Ozga (2010a), "Education and Nationalism: The Discourse of Education Policy in Scotland", *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 31 (3): 335-350.

- Arnott, Margaret ve Jenny Ozga (2010b), "Nationalism, Governance and Policymaking in Scotland: The Scottish National Party (SNP) in Power", *Public Money & Management*, 30 (2): 91-96.
- BBC News (2005), "SNP seizes on North Sea oil memo", http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/scotland/4567138.stm (06.08.2015).
- BBC News (2007), "Lib Dems rule out SNP coalition", http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/6631053.stm (06.08.2015).
- BBC News (2008), "Gaelic TV survey is 'encouraging'", http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/scotland/highlands_and_islands/7202479.stm (06.08.2015).
- BBC News (2009), "Scots urged to face 'slave past'", http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/scotland/highlands_and_islands/8318723.stm (06.08.2015).
- BBC News (2010), "Devolution: A beginner's guide", http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/election_2010/first_time_voter/8589835.stm (06.08.2015).
- BBC News (2014a), "Scottish independence: Cameron, Miliband and Clegg sign 'No' vote pledge", <http://www.bbc.com/news/uk-scotland-scotland-politics-29213418> (06.08.2015).
- BBC News (2014b), "Scottish independence: Barroso says joining EU would be 'difficult'", <http://www.bbc.com/news/uk-scotland-scotland-politics-26215963> (06.08.2015).
- BBC News (2015a), "New Scottish Parliament Powers plan published", <http://www.bbc.com/news/uk-scotland-scotland-politics-30915457> (06.08.2015).
- BBC News (2015b), "Calls made in Commons to strengthen Scotland Bill", <http://www.bbc.com/news/uk-scotland-scotland-politics-33310229> (06.08.2015).
- BBC Türkçe (2015), "İskoç Ulusal Partisi SNP'nin zaferi neleri değiştirecek?", http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/05/150508_iskocya_anlam (06.08.2015).
- Birleşik Krallık Hükümeti (2013), <https://www.gov.uk/guidance/devolution-settlement-scotland> (15.02.2016).
- Birleşik Krallık Parlamentosu (1998), http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1998/46/pdfs/ukpga_19980046_en.pdf (15.02.2016).
- Birleşik Krallık Parlamentosu (2012), <http://www.parliament.uk/about/living-heritage/evolutionofparliament/legislative scrutiny/act-of-union-1707/overview/union-of-the-crowns/> (06.08.2015).
- Black, Andrew (2013a), "Q&A: Scottish Independence Referendum", <http://www.bbc.com/news/uk-scotland-13326310> (06.08.2015).
- Black, Andrew (2013b), "Scottish independence: Referendum White Paper unveiled", <http://www.bbc.com/news/uk-scotland-scotland-politics-25088251> (06.08.2015).
- Bora, Birce (2014a), "İskoçya bağımsızlığa 'hayır' dedi", <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/27231141.asp> (06.08.2015).
- Bora, Birce (2014b), "İskoçya'ya yeni başbakan", <http://www.hurriyet.com.tr/avrupa/27395227.asp> (06.08.2015).
- Brand, Jack (1990), "Scotland", Watson, Michael (Der.), *Contemporary Minority Nationalism* (Londra: Routledge): 24-37.

- Brooks, Libby (2015), "Nicola Sturgeon warns of Scottish backlash if UK exits Europe", <http://www.theguardian.com/politics/2015/jun/02/nicola-sturgeon-scottish-backlash-if-uk-exits-europe> (06.08.2015).
- Brown, Gordon (2007), "We need a United Kingdom", <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/1539367/We-need-a-United-Kingdom.html> (06.08.2015).
- Carrell, Severin ve Libby Brooks (2015), "SNP to demand new Powers for Scottish parliament after election landslide", <http://www.theguardian.com/politics/2015/may/08/snp-to-demand-new-powers-for-scottish-parliament-after-election-landslide> (06.08.2015).
- Cramb, Auslan (2012), "Scottish independence would be 'one way ticket to uncertainty', Alistair Darling warns at campaign launch", <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/scotland/scottish-politics/9353935/Scottish-independence-would-be-one-way-ticket-to-uncertainty-Alistair-Darling-warns-at-campaign-launch.html> (06.08.2015).
- Curtice, John (2014), "So Who Voted Yes and Who Voted No?", <http://blog.whatscotlandthinks.org/2014/09/voted-yes-voted/> (06.08.2015).
- Daily Record (2014), "Independence referendum: George Osborne promises to unveil plans to give Scotland more power in wake of shock new poll", <http://www.dailyrecord.co.uk/news/politics/independence-referendum-george-osborne-promises-4178145> (06.08.2015).
- Elliott, Josh (2014), "Scotland votes: What the referendum means for Scots abroad", <http://www.ctvnews.ca/politics/scotland-votes-what-the-referendum-means-for-scots-abroad-1.2002101> (06.08.2015).
- Finlay, Richard (2004), *Modern Scotland 1914-2000* (Londra: Profile Books).
- Flamini, Roland (2013), "Scotland's Independence Bid: History, Prospects, Challenges", *World Affairs*, (Mayıs/Haziran): 57-63.
- Gellner, Ernest (2008), *Uluslar ve Ulusçuluk* (İstanbul: Hil Yayın) (Çev. Büşra Ersanlı ve Günay Göksu Özdoğan).
- Harris, John (2007), "Scotland awakes", <http://www.theguardian.com/politics/2007/nov/30/scotland.devolution> (06.08.2015).
- Harvey, Malcolm (2014), "İskoçya Bağımsızlık Referandumunu Sonuçlarının Etkisi", *Analist*, (44): 12-14.
- Hechter, Michael (1975), *Internal Colonialism: The Celtic Fringe in British National Development (1536-1966)* (Berkeley: University of California Press).
- Helm, Toby (2015), "SNP warns Scotland could still vote for independence", <http://www.theguardian.com/politics/2015/jun/28/snp-scots-could-still-go-it-alone> (06.08.2015).
- Hürriyet (2015), <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/28956846.asp> (06.08.2015).
- İskoç Hükümeti (2007), "Scottish Budget Spending Review 2007", <http://www.scotland.gov.uk/Publications/2007/11/13092240/9> (06.08.2015).
- İskoç Hükümeti (2009), "Europe and Foreign Affairs: Taking Forward our National Conversation", <http://www.scotland.gov.uk/resource/doc/283886/0086022.pdf> (06.08.2015).
- İskoç Hükümeti (2012), "Referendum on Independence", <http://www.scotland.gov.uk/About/Government/concordats/Referendum-on-independence> (06.08.2015).

- İskoç Hükümeti (2013), "Government Expenditure & Revenue Scotland 2011-2012", <http://www.scotland.gov.uk/resource/0041/00415871.pdf> (06.08.2015).
- Johnson, Simon ve Bruno Waterfield (2014), "Spanish Prime Minister gives EU warning to Scots", <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/scottish-independence/11101758/Spanish-Prime-Minister-gives-EU-warning-to-Scots.html> (06.08.2015).
- Kearton, Antonia (2005), "Imagining the 'Mongrel Nation': Political Uses of History in the Recent Scottish Nationalist Movement", *National Identities*, 7 (1): 23-50.
- Kollewe, Julia ve Severin Carrell (2014), <http://www.theguardian.com/politics/2014/sep/12/scottish-referendum-yes-vote-market-turmoil-imf> (06.08.2015).
- Leith, Murray S. (2012), "The view from above: Scottish national identity as an elite concept", *National Identities*, 14 (1): 39-51.
- Loughlin, John (2011), "Political and Administrative Asymmetries in a Devolving United Kingdom", Requejo, Ferran ve Klaus-Jürgen Nagel (Ed.), *Federalism Beyond Federations: Asymmetry and Processes of Resymmetrisation in Europe* (Surrey/Burlington: Ashgate): 37-59.
- Lynch, Peter (2009), "From Social Democracy Back to No Ideology?-The Scottish National Party and Ideological Change in a Multi-level Electoral Setting", *Regional & Federal Studies*, 19 (4-5): 619-637.
- Mansbach, Richard W. (1973), "The Scottish National Party: A Revised Political Profile", *Comparative Politics*, 5 (2): 185-210.
- Mycock, Andrew (2012), "SNP, Identity and Citizenship: Re-imagining State and Nation", *National Identities*, 14 (1): 53-69.
- Nicoll, Alexander (2014), "Scotland's Vote on Independence", *Survival: Global Politics and Strategy*, 56 (3): 105-120.
- Özel, Soli (2014), "İskoçya'nın mesajı (1)", <http://www.haberturk.com/yazarlar/soli-ozel/990987-iskocyanin-mesaji-1> (06.08.2015).
- Salmond, Alex (2007), "Only Scottish independence can solve the 'English Question'", <http://www.telegraph.co.uk/comment/personal-view/3638581/Only-Scottish-independence-can-solve-the-English-Question.html> (06.08.2015).
- SNP (2007), <http://www.snp.org/media-centre/news/2007/dec/united-kingdoms-21st-century-partnership> (06.08.2015).
- SNP (2011), <http://www.snp.org/about-us> (06.08.2015).
- Soule, Daniel P. J., Murray S. Leith ve Martin Steven (2012), "Scottish devolution and national identity", *National Identities*, 14 (1): 1-10.
- Stephenson, Chris (2014), "İskoçya'da bağımsızlık referandumundan çıkacak sonuç ne anlama geliyor?", <http://t24.com.tr/haber/iskocyada-bagimsizlik-referandumundan-cikacak-sonuc-ne-anlama-geliyor,271026> (06.08.2015).
- Taşkaya, Özgür (2012), "İskoçya bağımsızlık yolunda", <http://t24.com.tr/haber/iskocya-bagimsizlik-yolunda,214907> (06.08.2015).
- The Telegraph (2007), "David Cameron's 'Union' Speech in full", <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/1572059/David-Camerons-Union-Speech-in-full.html> (06.08.2015).
- Torrance, David (2009), "SNP fall-out that saw Salmond expelled but put party on new path", <http://www.scotsman.com/news/snp-fall-out-that-saw-salmond-expelled-but-put-party-on-new-path-1-1030419> (06.08.2015).

Treanor, Jill, Patrick Collinson ve Rupert Jones (2014), "RBS will leave Scotland if voters back independence", <http://www.theguardian.com/business/2014/sep/11/rbs-will-leave-scotland-yes-vote> (06.08.2015).

Wintour, Patrick (2014), "Scottish independence: how the Tories became pariahs", <http://www.theguardian.com/politics/2014/sep/10/scottish-independence-effing-tories-pariah-devolution> (15.02.2016).